

GHEORGHE SERGIU

ȘCOALA ȘAHISTĂ SOVIETICĂ

EDITURA CULTURĂ FIZICĂ ȘI SPORT

www.stereo10

„ȘCOALA ȘAHISTĂ SOVIETICĂ“ s'a
editat de EDITURA CULTURĂ FIZICĂ
ȘI SPORT. A intrat sub tipar la 12
Iulie 1950 la Atelierele „LUCEAFĂRUL“
și s'a terminat la 31 Iulie 1950. Tiraj
5000 exemplare. Format 32 × 70/100.
40 pagini. Clasificare zecimală 79-794.

ȘCOALA ȘAHISTĂ SOVIETICĂ

EDITURA CULTURĂ FIZICĂ ȘI SPORT

Succesele mereu crescând pe care le-au înregistrat reprezentanții Uniunii Sovietice în domeniul șahului, succese care au culminat cu câștigarea titlurilor de campioni mondiali de către Mihail Botvnic și Ludmila Rudenko, reprezintă apogeul unei evoluții uimitoare, care în numai 33 de ani — dela Marea Revoluție din Octombrie până astăzi — a răsturnat complet raportul de forțe existent în lumea șahului, impunând o concepție nouă, originală și viguroasă în teoria și practica acestui joc.

Calitățile educative pozitive ale șahului sunt în general recunoscute. Până la instaurarea puterii sovietice în Rusia el era însă considerat în întreaga lume capitalistă ca un exercițiu al inteligenței, un divertisment de calitate rezervat unei minorități care-și putea permite luxul de a-l practica. Intr'adevăr, ca și în alte sporturi, pentru a juca șah în lumea capitalistă trebuia să ai timp și bani, ori asta aveau numai exploatorii. Datorită acestei situații izvorâte din însăși structura putredă a societății capitaliste, jucători mari din trecut, care nu făcuseră parte din

clasele exploatatoare, au fost condamnați la o viață de mizerie, deși creațiunile lor au fost acelea care duceau jocul spre progres. Exemple sunt destule: fostul campion mondial Wilhelm Steinitz era atât de sărac încât la sfârșitul vieții a trebuit să fie ajutat printr'o colectă publică. Carl Schlechter a murit de foame, Yonowsky a fost întreținut de către pictorul Nardus, iar marele geniu rus Mihail Ivanovici Cigorin n'a putut niciodată să-și dea adevărata măsură a capacităților sale din cauza faptului că trebuia să-și câștige existența din șah.

Este ușor de înțeles că în condițiunile societății capitaliste, majoritatea jucătorilor mari au trebuit să devină profesioniști pentru a putea exista și lucrul acesta a avut drept urmare introducerea afacerismului în șah, transformarea lui într'o exploatare comercială. Incepând dela matchurile pe bani dela sfârșitul secolului trecut, în care mizele erau susținute de diferiți indivizi care pariau pe jucătorii de șah întocmai ca la curse, trecând prin turneele de reclamă organizate de către stațiunile balneare la modă, pentru a ascunde în dosul seriozității unui concurs de șah mesele de ruletă și baccara, viciul și imoralitatea care domneau acolo, — ajungem până astăzi, când vedem întreaga mișcare șahistă din țările capitaliste acaparată de o bandă de afaceriști care exploatează în mod nedemn credulitatea și pasiunea pentru șah a zeci de mii de oameni.

M. Botvinnic este proclamat campion mondial de șah.
Pe umerii săi tradiționala coroană de lauri.

Nu ne vom opri asupra diferitelor aspecte pe care le prezintă astăzi mișcarea șahistă în țările capitaliste. Turnee sărace și organizate numai în scop comercial, „mari maestri“ care nu mută un pion fără plată (cum sunt, de pildă, Reshewsky și Najdorf), reviste de șah care nu urmăresc decât câștiguri materiale prin organizarea de concursuri prin corespondență (cu participarea plătită bineînțeles) și reclama a tot felul de cărți și broșuri, majoritatea de un nivel tehnic foarte scăzut, ca — de altfel — înseși revistele.

Toate acestea nu reprezintă decât o consecință directă a stărilor de lucruri ce există în societatea capitalistă. Cu atât mai izbitor apare însă contrastul când vedem situația șahului și a șahiștilor în Uniunea Sovietică. Aici ne aflăm dintr'odată în fața unor concepții noi, fundamental deosebite, ale căror rădăcini se află într-o cu totul altă înțelegere a lumii și a relațiilor sociale dintre oameni: concepția comunistă.

În Uniunea Sovietică șahul încetează de a mai fi un lux, un privilegiu al celor puțini. Măturând privilegiile exploatatorilor, Revoluția Socialistă a enunțat principiul că totul este pentru popor. Astfel, pentru prima oară în istoria lumii toate sporturile și între ele și șahul, au devenit accesibile tuturor, au devenit un instrument de educare a masei și în același timp un mijloc de întărire a sănătății și de recreare a spiritului.

„Șahul constituie — cum spune campionul mondial Mihail Botvinić — o parte mică, dar caracteristică, a culturii, pentru că interesul masselor populare pentru șah în timpul nostru este foarte mare. Iată de ce ne putem mândri pe drept cuvânt de faptul că și în micul domeniu al șahului a învins cultura socialistă“.

Șahiștii sovietici au învins pentru că și în acest domeniu și-au spus cuvântul în mod decisiv calitățile omului nou sovietic, educat de societatea socialistă. Oamenii sovietici s’au arătat inovatori îndrăzneți, dârzi și consecvenți în atingerea obiectivelor urmărite. În șah ei au îmbogățit teoria și practica, aducând idei noi și valoroase în strategia și tactica acestui joc atât de vechi.

Superioritatea culturii șahiste sovietice pornește dela caracterul ei de masă. Intr’adevăr, în Uniunea Sovietică șahul este astăzi un joc tot atât de popular ca și footballul, cuprinzând în rândurile celor care îl practică, muncitori și țărani, pionieri și comsomoliști, savanți și artiști. Datorită acestui fapt, din mijlocul masselor s’au ridicat zeci și sute de jucători de talent, care au înmulțit cadrele de maeștri prin care jocul progresează calitativ.

Odată cu ridicarea unui număr din ce în ce mai mare de jucători fruntași, s’a creat, încetul cu încetul, o concepție nouă despre șah, atât din punct de vedere al atitudinii generale față de acest joc, cât și din punct de vedere al tehnicii lui.

Această concepție nouă constituie școala șahistă sovietică, ai cărei reprezentanți dețin astăzi în mod incontestabil întâietatea mondială.

Nu ne vom opri aici asupra caracteristicilor tehnice ale școlii șahiste sovietice, fiindcă aceasta ar constitui obiectul unui studiu special, care nu se poate face decât pe baza unei analize aprofundate a partidelor marilor maeștri sovietici, a inovațiilor teoretice pe care ei le-au propus și în general pe baza unui material pur tehnic care necesită un spațiu mult prea mare. Este suficient însă să spunem că astăzi întreaga teorie a șahului este dominată de către școala șahistă sovietică. Maeștrii străini „studiază cu atenție literatura șahistă sovietică, partidele din turneele sovietice și sistemele de deschidere. Când maeștrii sovietici pleacă în străinătate, ei constată că creațiunile lor au fost studiate acolo cu multă atenție și sunt destul de cunoscute” (Botvinič).

„În ce constau principiile școlii șahiste sovietice?”

La întrebarea aceasta, campionul mondial Mihail Botvinič răspunde pe scurt în felul următor:

„Mai înainte de orice este vorba despre o atitudine științifică față de șah. Prin aceasta se subînțelege o atitudine realistă față de șah și o atitudine critică față de creație, față de propria muncă. Aceasta a devenit un principiu și deaceia maeștrii sovietici se află fără încetare în căutare de lucruri noi, deschizând alte drumuri în domeniul teoriei și practicii jocului”.

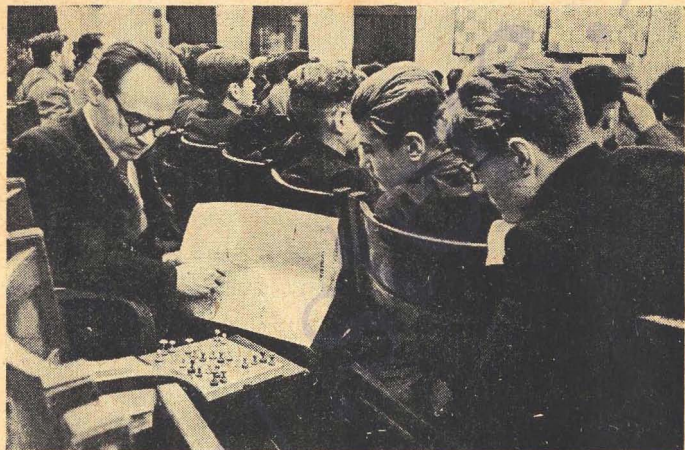
Deci, rezumând caracterele fundamentale ale școlii șahiste sovietice, care îi asigură superioritatea mondială, ele sunt următoarele: răspândirea largă a șahului în rândurile populației, deci *caracterul de masă* și atitudinea nouă, creatoare și combativă a frunțășilor șahului, care asigură creșterea calitativă continuă a nivelului tehnic al jucătorilor.

ȘAHUL ÎN U.R.S.S. UN SPORT DE MASSE

Șahul un sport popular? Dece nu! Experiența sovietică a demonstrat în chip strălucit posibilitatea realizării acestui lucru. Pornind acum un sfert de veac pe drumul pe care ne aflăm noi astăzi, organizația șahistă sovietică a inițiat marile concursuri de masă, punctul de plecare al realizărilor de mai târziu. Cu ajutorul lor au fost atrași către șah muncitori și țărani, elevi și studenți, soldați, artiști și savanți. Astăzi în Uniunea Sovietică, numărul jucătorilor de șah *calificați* (care iau parte deci la cel puțin un concurs pe an) trece de *un milion*, iar numărul amatorilor care cunosc jocul și care se interesează de el sporadic este cu mult mai mare.

Numai în R.S.F.S.R. numărul șahiștilor calificați dela orașe a crescut între 1946 și 1950, dela 126.000 la peste jumătate de milion, între care 9 mari maeștri, în frunte cu campionul mondial Mihail Botvnic, 9

maestri, 47 candidați de maestru, și peste 3600 de jucători de categoria I-a. La aceștia trebuiesc adău-
gați cei peste 150.000 de participanți la ultimul cam-
pionat al colhoznicilor (1950) și șahiștii republicelor
autonome în cadrul Federației Ruse, care nu sunt tre-

În sala cercului de șah al Centralei căilor ferate din Moscova,
tinerii urmăresc cu pasiune desfășurarea unei partide a marilor
maestrii.

cuți în cifrele de mai sus. Deasemenea în R.S.S.
Ucraina, în R.S.S. Georgia, în R.S.S. Estonă, Lituană
și Letonă, răspândirea șahului în masse s'a făcut pe
o scară largă, înregistrându-se rezultate dintre cele
mai frumoase.

În general scheletul mișcării șahiste de masse al Uniunii Sovietice se bazează pe următoarele organizații: Uniunile sindicale, forțele armate și Comsomolul, activitatea lor fiind îndrumată și controlată de către secția de șah unională și de către secțiile de șah republicane. Cluburile sportive sindicale constituie unul dintre elementele cele mai importante care au promovat răspândirea și popularizarea șahului. Nu există astăzi uzină, fabrică, întreprindere sau instituție în Uniunea Sovietică, pe lângă care să nu existe o secție de șah. Răspândirea acestor secții este atât de mare încât au pătruns până în cele mai îndepărtate colțuri ale țării. Ele există și activează la Ulan-Bator și la Alma-Ata, La Komsomolsk pe Amur, sau dincolo de cercul polar, în posturile înaintate și izolate din regiunea Arctică. Deseori se poate citi în revista de șah sovietică despre matchuri telegrafice între astfel de posturi și orașe din interior (echipa zonei polare Dudin a învins reprezentativa Krasnoiarskului cu 4:1, în Ianuarie 1950). În republica autonomă a Comilor, șahul este foarte răspândit. În orașul Vokruty (dincolo de cercul polar), activitatea șahistă sindicală se concentrează în jurul cercurilor „Dinamo” și „Minierul”. În fiecare an are loc un match telegrafic între Vokruty și Norilsk în campionatul republicii, care se desfășoară în capitală — la Siktivkar — și care reunește numeroși reprezentanți ai orașelor și satelor republicii.

În afara activității locale, — campionate pe cercuri, concursuri de calificare și mai ales muncă de ridicare a elementelor noi, — secțiile de șah ale asociațiilor sportive sindicale iau parte la mari concursuri unionale cu caracter de masă, pe echipe și individuale, în cadrul asociațiilor sportive sau în competiții inter-asociații.

Un campionat unional care a rămas memorabil este cel al asociațiilor sportive sindicale din 1937-1938, la care au luat parte peste 120 de comitete centrale sindicale, care au mobilizat la concurs peste 700.000 de șahiști. În cronică pe care o face acestei uriașe competiții revista „Sahmatî v SSSR” (Șahul în URSS) scrie: „Pe întregul teritoriu al întinsei noastre Patrii n'a fost niciun colțisor în care să nu se desfășoare concursuri eliminatorii pentru campionatul V.T.S.P.S. Ele s'au desfășurat în marile noastre centre industriale, ca și în depărtatele margini ale Uniunii: la Sahalin și în Camciatka, în Extremul Orient și în îndepărtatul nord, în republicele Asiei Centrale, în Caucaz și în Bielorusia. O astfel de răspândire masivă a șahului nu cunoaște și nu poate cunoaște nicio țară din lume în afara Uniunii Sovietice, unde datorită Partidului lui Lenin și Stalin și Guvernului Sovietic a crescut neîncetat cultura populației, unde joacă șah profesorul și minierul, colhoznicul și pionierul”.

Campionatul V.T.S.P.S. pe echipe, a cărui finală s'a disputat la sfârșitul anului trecut la Leningrad,

a reunit deasemeni un număr mare de participanți (peste 130.000), care au luat parte la o serie întreagă de concursuri de selecționare. Astfel, de exemplu, numai în cadrul asociației sportive „Medic” au jucat în aceste turnee peste 25.000 șahiști. Aproximativ aceeași participare au reunit concursurile asociației „Bolșevik”. În cadrul asociației „Lokomotiv” au jucat 15.000 de șahiști, la „Urojai” (Recolta) au jucat peste 10.000, la „Torpedo” 5.000, etc.

În finala acestei mari competiții s’au întâlnit cele mai bune echipe ale asociațiilor, cuprinzând în rândurile lor 3 mari maeștri, 37 maeștri și 44 candidați de maestru, ceea ce arată înaltul nivel calitativ al concursului.

Amploarea acestor manifestații șahiste de masse este rezultatul direct al unei activități metodic organizată, reprezentând elementul cel mai important de progres al mișcării șahiste din U.R.S.S.

ȘAHUL ÎN ARMATA SOVIETICĂ

La fel ca și în asociațiile sportive sindicale, șahul în Armata Sovietică, în Aviație sau în Marină, are o bază de masse. Mii de unități ale forțelor armate au secții de șah și fiecare garnizoană își are clubul ei militar de șah. În toate aceste organizații domnește o vie activitate, jucându-se în mod permanent turnee de calificare și matchuri inter-echipe. Maeștri expe-

rimentați sunt invitați să țină lecții de perfecționare, după care urmează în mod obișnuit simultane.

Gradul de dezvoltare al mișcării șahiste în cadrul Armatei Sovietice se poate vedea din felul cum a fost organizat și cum s'a desfășurat recentul campionat pe 1950 al forțelor armate ale URSS.

Această mare competiție a fost precedată de o serie întreagă de concursuri preliminare, la care a luat parte cei mai buni jucători ai forțelor terestre, marinei și aviației. În semifinalele disputate la Petrosavodsk, Riga, Odessa, Sverdlovsk și alte orașe, au jucat 15 candidați de maestru și 65 jucători de categoria I-a. Mulți dintre ei au fost întrecuți de talente noi, care demonstrând o bună pregătire teoretică și multă ambiție au reușit să se claseze pentru finala care a reunit la Moscova pe cei mai buni 20 de jucători ai forțelor armate ale U.R.S.S. Turneul final, care s'a disputat în sala de festivități a Casei Centrale a Armatei Roșii „M. V. Frunze“ din Moscova, a constituit un eveniment care a provocat un interes deosebit în rândurile șahiștilor din Capitala Sovietelor, datorită ridicatului nivel calitativ al partidelor și a luptei dârze care a făcut ca până la ultima rundă să nu se știe cine va fi învingător.¹⁾

¹⁾ În cele din urmă a învins medicul maior Golovko cu 15 puncte din 19 partide, fără pierdere. El a fost premiat de către ministrul adjunct al forțelor armate ale U.R.S.S., mareșal al Uniunii Sovietice, V. Sokolovski.

Emulația între șahiștii forțelor armate este foarte mare. Fiecare concurs, fie că este campionatul unional sau numai un concurs mic al unei garnizoane îndepărtate, provoacă cel mai mare interes în rândurile soldaților, care iubesc și apreciază șahul. De aceea, în general echipele forțelor armate se prezintă foarte bine în întâlnirile între cercuri (în 1948 TDKA a câștigat campionatul pe echipe al Moscovei), iar nivelul general de joc este foarte ridicat. Lucrul acesta s'a văzut clar din rezultatele slabe ale marilor maeștri care au dat simultane în cluburile armatei și au fost înfrânți. În fruntea lor se află fostul campion mondial, olandezul Dr. M. Euwe, care jucând 30 de partide la clubul TDKA din Moscova, cu ocazia întâlnirii U.R.S.S.—U.S.A. din 1946, n'a reușit să câștige decât 8, a pierdut 15 și a remizat 7. La fel marele maestru maghiar Laszlo Szabo a fost învins cu 5:12 și 8 remize în simultanul dat cu ocazia mat-chului Moscova—Budapesta, la Casa Centrală a Armatei Roșii din Capitala U.R.S.S.

Acest succes al șahiștilor armatei, ca și toate celelalte manifestări despre care am vorbit, arată că șahul se bucură de o largă răspândire în rândurile soldaților Mării Armate Sovietice.

ȘAHUL ÎN RÂNDURILE TINERETULUI

„...I-am găsit pe tinerii șahiști în cursul unei discuții aprinse despre o partidă care se terminase remiză. În jurul mesei de șah, pe care se afla poziția

Jucătorii de șah ai asociației „Tânărul Dinamovist” și „Stadionul tinerilor pionieri” în timpul ultimei runde a campionatului.

finală, se încrucișau păreri diferite. Fiecare aprecia în felul lui situația, propunând mutări sau variante care ar fi putut fi jucate.

Conducătorul cercului de șah al Stadionului Tineri-

lor Pionieri, maestrul A. Constantinopolski, conducea discuția băieților, ajutându-i să găsească soluția justă. În cele din urmă ajunseră cu toții la concluzia că partida nu trebuia dată remiză“...¹⁾

Această scenă scurtă din viața de fiecare zi a unui cerc de șah al tineretului reprezintă ceva obișnuit în nenumăratele secții de șah ale comsomolului. În fiecare școală, Palat al Pionierilor, sau universitate, cluburile de șah sunt pline de animație, în interiorul lor pulsând o activitate intensă, entuziastă. Cluburile comsomolului sunt rezerva care înnoește mereu cadrele șahului sovietic. Sub conducerea măștrilor experimentați tinerii jucători au posibilitatea să progreseze cu repeziciune. Ei învață în mod organizat teoria șahu-lui și iau parte la numeroase concursuri de antrenament în cadrul cărora aplică ceea ce au învățat. Astfel se explică faptul că în Uniunea Sovietică s'au ridicat din rândurile tineretului sute de mii de jucători de talent, dintre care unii au ajuns astăzi printre primii din lume. Exemplul lui Smîslov (născut în 1921), care nu mai departe decât în 1936 nu avea decât categoria a II-a și juca în simultan împotriva măștrilor²⁾ și care în 1938 câștigă campionatul u-

¹⁾ Dintr'un reportaj de P. Venskii despre clubul de șah al Stadionului Tinerilor Pionieri din Moscova.

²⁾ Cu succes de altfel. În simultanele cu ceasuri date de către Kan, Riumin, Alatorzev, Iudovici, Panev și Belavenet, el a remizat cu ultimii doi, câștigând restul partidelor.

nional al juniorilor, în 1939 este campion al Moscovei, iar astăzi este candidat la campionatul mondial. ca și al multor altor jucători de frunte sovietici, constituie o emulație extraordinară pentru tinerii șahiști. Fiecare dintre ei speră să fie un Botvnic, un Smîslov, un Bronștein, pentru că toate perspectivele le sunt deschise.

Progresele tineretului șahist sovietic se fac cu pași uriași și din toate colțurile Uniunii vin știri care arată puterea și entuziasmul cu care se ridică viitorii maeștri.

Iată ce scrie elevul Vova Liascoveț din orașul Rovno campionului mondial Mihail Botvnic:

„Sunt elev în clasa a 6-a și am note foarte bune (primele cinci clase am fost premiat). Joc șah dela 8 ani. Rejucând câteva dintre partidele Dumneavoastră, am învățat multe. De exemplu tehnica finalului (cu Alechin, Euwe, Smîslov). Am 14 ani și de curând am fost primit în Comsomol. Prima mea grije este învățătura, dar am mult timp să joc și șah și football“...

Acest fragment de scrisoare este caracteristic felului de a fi al tineretului sovietic. Seriozitate pentru învățătură, timpul liber pentru sport. Așa gândesc sutele de mii de pionieri și comsomoliști care pot fi întâlniți în cluburile de șah ale Palatelor Pionierilor, ale școlilor și universităților. De dezvoltarea lor șah-

histă se ocupă cei mai experimentați maeștri ai Uniunii. La Moscova și Leningrad activează Bondarevski, Levenfiș, Lișîtin, Constantinopolski, Kamîșov, Iudovici și alții. La Tbilisi lucrează Pirthalava, la Irkutsk, Kileso, la Saratov, Aratovskii.

Nu este deci de mirare că în astfel de condițiuni de dezvoltare, care nu pot exista decât în marea Țară a Socialismului, tineretul șahist obține pe zi ce trece tot mai mari succese. Campionatul orașului Kuznețc pe 1949 a fost câștigat de echipa școlii Nr. 4; școala Nr. 11 din Ufa a câștigat Cupa Cartierului Kirov din acest oraș, iar campionatul pe echipe al Birobidgeanului a revenit școlii Nr. 1.

În simultanele pe care le-au dat maeștrii străini și sovietici care au vizitat U.R.S.S., pionierii, elevii și studenții s'au arătat a fi adversari de forță. Un exemplu concludent îl formează rezultatele membrilor echipei R. P. Ungare, care au jucat cu echipa Moscovei în 1949. Maestrul Barcza a pierdut în fața studenților M.G.U. cu 7:8 și 10 remize. Fűster a terminat la egalitate cu studenții Institutului Bauman (9:9 și 7 remize). Maestrul Bau a fost învins la Stadionul Tinerilor Pionieri cu 4:17 și 4 remize, Gereben la „Tânărul Dinamovist“ cu 3:15 și 7 remize, iar Szily la Palatul Pionierilor raionului Stalin cu 7:9 și 9 remize.

Din mijlocul tineretului se ridică talente care sunt îndrumate cu grijă. Boris Spaski din Leningrad n'are

decât 11 ani și a câștigat categoria I-a. S'ar putea ca peste câțiva ani să-l vedem campion al Uniunii!

Aceasta este rezerva minunată pe care se bazează mișcarea șahistă sovietică și care îi asigură o indiscutabilă supremație mondială pentru mulți ani de-a-cum înainte.

ȘI COLHOZNICII JOACĂ ȘAH

Colectivizarea și mecanizarea agriculturii a schimbat nu numai felul de viață al țăranului sovietic din punct de vedere economic, ci l-a schimbat și ca om. Socializarea agriculturii a dus la crearea unui nou tip de țăran-colhoznic, eliberat pentru totdeauna de jugul exploatării. Agricultorul epocii socialiste este un om ale cărui preocupări nu se mai opresc la câștigarea existenței, ci se îndreaptă și spre alte obiective. El se interesează de cultură și de artă, iar în timpul său liber practică sportul.

Așa se explică faptul că alături de alte sporturi, șahul a început să fie practicat pe scară întinsă de către țărănimea colhoznică a Uniunii Sovietice. Jocul s'a răspândit cu o deosebită rapiditate în lumea satelor, atingând o dezvoltare nemaîntâlnită în altă țară. Astăzi în U.R.S.S. există zeci de mii de șahiști colhoznici, care participă la o activitate intensă, în special în timpul iernii, de concursuri locale, matchuri inter-colhozuri sau inter-regiuni, campionate de

massă, campionate republicane și — competiția cea mai importantă — campionatul unional.

Este într'adevăr uimitor interesul pe care îl provoacă competițiile șahiste în lumea satelor. Primul campionat al colhoznicilor din R.S.F.S.R. (Federația Rusă) disputat în 1949, a mobilizat peste 100.000 de participanți, iar al doilea — în 1950 — peste 150.000. Campionatele s'au jucat începând dela faza cea mai de jos — în interiorul colhozului — prin eliminare, până la finala disputată la Moscova.

Realizările din cele două campionate ale R.S.F.S.R. au fost depășite anul acesta de primul campionat unional al colhoznicilor, la care au luat parte reprezentanții tuturor republicilor și a cărei finală, disputată la Kiev, a arătat o simțitoare creștere calitativă a nivelului de joc.

Din rândurile colhoznicilor s'au relevat numeroase talente. Invingătorii campionatului R.S.F.S.R. din 1949, Borisenkov și Juravlev, au obținut categoria I-a, iar anul acesta la Kiev mulți participanți s'au arătat a fi jucători de prima forță, câștigând o notă de candidat maestru.

Mișcarea șahistă colhoznică este în plină dezvoltare și ea marchează o etapă însemnată în progresul mișcării șahiste sovietice. Cum scrie ziarul „Agro-nomia Socialistă”: „Participarea la campionatul R.S. F.S.R. a peste 100.000 de muncitori ai câmpiilor colhoznice marchează noua înflorire a artei șahiste sovietice“.

ŞAHUL FEMININ

Multă vreme s'a crezut că femeile nu sunt dotate pentru şah. Era o concepție retrogradă, întreținută cu îngrijire în lumea capitalistă în care egalitatea femeilor cu bărbații nu poate fi acceptată în niciun chip. Datorită acestei concepții, desigur înainte de Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, aproape nu existau femei jucătoare de şah. După primul război mondial au apărut câteva în mod absolut întâmplător. Nivelul lor de joc era foarte scăzut și practicau şahul mai mult datorită perspectivei de a călători în străinătate cu ocazia campionatelor feminine ce se organizau paralel cu olimpiadele, sau pur și simplu din snobism. Este realmente surprinzător faptul că în astfel de condiții a putut apărea o jucătoare de talent și forța cehoslovacei Vera Mencik, care a ajuns în scurt timp campioană mondială și a păstrat acest titlu până la moartea ei tragică, în timpul bombardării Londrei unde se refugiase după ocuparea Cehoslovaciei de către hitleriști. Dar Vera Mencik a fost o excepție care confirmă „regula“ generală: femeile n'au talent pentru şah.

Dar iată că în Țara Socialismului, unde femeile au realmente drepturi egale cu bărbații, la un moment dat au început să apară o serie de jucătoare de şah de un deosebit talent.

Primele concursuri de şah feminin în U.R.S.S. au

Maestra sportului U.R.S.S. Ludmila Rudenko a devenit campioană mondială la șah în anul 1950, în cadrul unui turneu internațional la care au participat cele mai bune jucătoare de șah din lume.

fost organizate în 1925. Numai doi ani mai târziu mișcarea șahistă feminină era pusă pe baze solide și cu încetul căpăta o răspândire din ce în ce mai mare în masse, ceea ce a constituit factorul fundamental în asigurarea progresului.

Curând femeile au început să frecventeze cercurile de șah, să ia parte la lecțiile ținute de maeștri, să învețe științific șahul. S'au organizat concursuri din ce în ce mai numeroase în fabrici, în uzine, în școli și universități. Mai mult, ori ce match al echipelor masculine a început să fie completat cu o întâlnire feminină a acelorași echipe, ceea ce a creat o emulație și un deosebit interes printre jucătoare.

Cu încetul, roadele acestei activități organizate au început să se arate. Campionatele feminine, regionale și ale marilor centre au început să devină ceva obișnuit, iar numărul jucătoarelor bune a crescut neîncetat. Numeroase jucătoare au obținut categoria a II-a și chiar categoria I-a unională, luptând în concursuri alături de bărbați.

În special după terminarea victorioasă a celui de al doilea război mondial se remarcă o creștere rapidă a nivelului tehnic al șahistelor. Apar talente noi — Belova, Bîcova, Zvorîtina — care alături de jucătoarele mai vechi — Rubțova, Rudenco, Semionova, — reușesc să facă un însemnat salt calitativ, ridicându-și sensibil forța de joc.

Nu este de mirare că în urma unei astfel de activi-

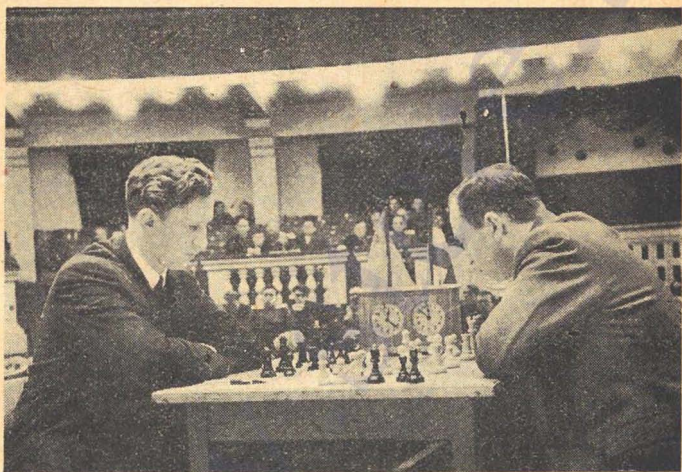
tăți intense șahistele sovietice s'au arătat a fi cele mai bune din lume. Reprezentantele U.R.S.S. au câștigat primele 4 locuri în campionatul mondial feminin ce s'a jucat la Moscova în Decembrie 1949 și în Ianuarie 1950, dovedindu-se net superioare jucătoarelor străine.

Victoria lor este consecința firească a condițiilor superioare de dezvoltare pe care le oferă Statul Socialist și nu constituie decât o verigă în lanțul neîntrerupt de victorii ale socialismului asupra capitalismului.

ȘAHUL SOVIETIC, CEL MAI BUN DIN LUME

Din cele arătate mai sus se vede clar că mișcarea șahistă sovietică constituie un complex bine sudat de activități paralele, care se desfășoară în toate colțurile marii Uniuni Sovietice și care se dezvoltă și progresează neîncetat, tinzând spre o continuă perfecționare. Aceste activități, — dela turneul pentru începători pentru dobândirea categoriei a 5-a, până la concursurile de maeștri, trecând prin alte zeci și sute de competiții șahiste de toate mărimile, — cuprind toate formele de manifestare ale șahului. Ele antrenează în desfășurarea lor sute de mii de oameni și reprezintă unul dintre cele mai răspândite și iubite sporturi practicate în U.R.S.S.

Ajungând la această treaptă superioară de dezvoltare, în fața mișcării șahiste sovietice s'a pus problema deosebit de importantă a cuceririi întâietății mondiale. Trebuie spus că în domeniul șahului această problemă s'a pus cu mult înainte ca prin Hotărîrea

Marele maestru V. Smislov (U.R.S.S.) disputând o partidă cu marele maestru L. Szabo (R.P.U.) în cadrul matchului turneu Moscova-Budapesta.

sa din 27 Decembrie 1948, C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. să fie dat ca sarcină generală tuturor sportivilor fruntași ai Uniunii, cucerirea întâietății mondiale în principalele ramuri sportive.

Intr'adevăr, încă din 1936, când Mihail Botvinnic a

câștigat în mod strălucit turneul internațional dela Nottingham, s'a văzut clar că școala șahistă sovietică a reușit să creeze un mare campion, capabil să-i demonstreze superioritatea în lupta cu școala decadentă occidentală.

La această situație s'a ajuns printr'o muncă serioasă a fruntașilor șahului sovietic din generația tânără, crescută și educată în minunatele condiții asigurate de Puterea Sovietică. Cum spune campionul mondial Mihail Botvinnic într'un articol despre școala șahistă sovietică: „...Când noi, maeștrii sovietici, studiem șahul, știm că aceasta este o activitate de interes general și că aducem un folos Statului. Când luăm parte la concursuri internaționale și apărăm cinstea țării noastre, noi ne cunoaștem datoria față de poporul sovietic, față de marile realizări ale lui Lenin și Stalin“.

Această atitudine față de șah a maeștrilor sovietici explică în totul rapiditatea progreselor înregistrate și succesele obținute în marile concursuri internaționale.

Lupta propriu zisă între școala șahistă sovietică și cea străină a început prin 1933, când campionul Uniunii, Mihail Botvinnic, a terminat la egalitate matchul cu marele maestru Flohr, pe atunci candidat la campionatul mondial. (Pe atunci Flohr era cetățean cehoslovac, dar în timpul ocupației naziste el s'a refugiat în U.R.S.S. devenind cetățean sovietic). Până în 1933, șahiștii sovietici nu se întâlneau decât rareori

cu cei străini și atitudinea acestora din urmă față de ei era — după cum spune Botvinic — destul de sceptică. Matchul lui Botvinic cu Flohr a constituit un examen și școala șahistă sovietică l-a trecut cu succes.

Succesul lui Botvinic a fost curând confirmat de rezultatul marelui turneu internațional dela Moscova din 1935, în care campionul sovietic a reușit să se claseze primul (la egalitate cu Flohr), depășind o întreagă pleiadă de mari maeștri străini, în frunte cu Lasker și Capablanca. În acest turneu s'au relevat și o serie de alți tineri jucători sovietici, ca Ragozin, Kan, Rjumin și alții, ceea ce a arătat că nu este vorba despre apariția unui singur jucător-fenomen, Botvinic, ci că mișcarea șahistă sovietică dispune de cadre numeroase și talentate, capabile să înfrunte cu succes pe cei mai puternici maeștri străini.

Mersul înainte al frunțașilor șahului sovietic a continuat după aceea din ce în ce mai rapid. Invățăturile turneului dela Moscova 1935, ca și ale celor dela Moscova 1936 și Nottingham 1936, — au fost folosite pentru corectarea lipsurilor pe care le mai aveau încă unii dintre jucători. În acelaș timp, emulația și interesul stârnit în Uniunea Sovietică de aceste turnee a contribuit mult la ridicarea de noi talente. Și astfel, în timp ce Botvinic se perfecționa din ce în ce mai mult, ajungând să fie considerat ca unul dintre cei mai serioși candidați la campionatul lumii, din rân-

durile tineretului şahist al U.R.S.S. au apărut o serie de noi jucători talentați, care curând au atins o forță remarcabilă. Printre ei se aflau marii maestri de astăzi Vasili Smîslov (campion al juniorilor din U.R.S.S. în 1938), Igor Bondarevski, Alexandru Kotov, I. Boleslavski, maestrii Belavenet, Simaghin, Toluș și mulți alții. În 1940, campionatul Uniunii Sovietice (al XII-lea) a reunit un număr atât de mare de jucători de prima forță, încât el poate fi considerat superior multor concursuri internaționale. Lucrul acesta s'a putut vedea dealtfel și din rezultate. Marele maestru Paul Keres, învingătorul marelui concurs dela Amsterdam 1938 (al candidaților la campionatul mondial) n'a reușit să se claseze decât al 4-lea, iar Botvnic pe locurile 5—6, la egalitate cu tânărul student Boleslavski. Învingători au eșit Bondarevski și Lilienthal, la egalitate, urmați la jumătate de punct de Vasili Smîslov.

Este adevărat că în concursul care a urmat după aceea între primii șase clasafi, — pentru titlul de campion absolut al U.R.S.S. — a învins Botvnic urmat de Keres, dar aceasta nu scade cu nimic din valoarea victoriei obținută de tineretul şahist sovietic în cel de-al XII-lea campionat.

Fără îndoială, în 1941, când agresiunea sălbatecă a trupelor hitleriste a întrerupt activitatea şahistă, Botvnic era cel mai îndreptățit să-l provoace pe campionul mondial Alehin la un match pentru titlu,

pe care ar fi avut toate șansele să-l câștige. Întâi trebuia însă zdrobit agresorul fascist și toate forțele oamenilor sovietici s'au concentrat în lupta pentru apărarea Patriei. Pe fronturile de luptă au căzut numeroși șahiști: K. A. Kubbel, I. Rabinovici și Ilin Jenevski la asediul Leningradului, campionul Moscovei Belavenet a căzut în lupta pentru apărarea orașului său iubit, maeștrii Kaiev, Stolberg, Poliak și-au jertfit viața în luptă. Mulți alți șahiști au luptat cu eroism și Patria Socialistă i-a cinstit cu ordine și medalii. Decorați au fost: Botvinic, Kotov, Pogrebîskii, Goldberg, Abramov, Korhov, Alatorzev, Panov, Toluș, Veresov, Iudovici, Lisîtin, Model și mulți alții.

În timpul Marelui Război pentru Apărarea Patriei, șahiștii sovietici au contribuit deasemeni și la munca din spatele frontului. Sute și mii de lecții și simultane au fost ținute de către maeștri în spitale, pentru răniți și convalescenți. Toate acestea au făcut ca victoria finală asupra Germaniei naziste să găsească mișcarea șahistă sovietică întărită, gata să reia lupta pentru supremația mondială. La aceasta a contribuit desigur și faptul că nici în timpul celor mai grele zile ale războiului, activitatea șahistă nu s'a oprit. Campionatul Moscovei s'a jucat în 1942 și 1943, iar în 1943 s'a desfășurat turneul dela Sverdlovsk.

În 1945, activitatea șahistă internațională a fost reluată. Anul acesta a marcat una dintre cele mai frumoase victorii ale șahului sovietic: matchul prin

radio în care echipa U.R.S.S. a zdrobit echipa Statelor Unite.

Întâlnirea aceasta a provocat cel mai mare interes în lumea șahistă, atât datorită faptului că pentru prima oară era utilizat pentru un match de șah de mari proporții, sistemul de transmitere a mutărilor prin radio, cât mai ales fiindcă tot pentru prima oară se întâlnea echipa Statelor Unite, de patru ori campioană olimpică, cu reprezentativa Uniunii Sovietice. Era de fapt întâlnirea decisivă dintre școala șahistă sovietică și cea apuseană.

Rezultatul acestui match a confirmat în totul superioritatea indiscutabilă a școalei sovietice. Echipa americană a fost zdrobită cu $15\frac{1}{2} : 4\frac{1}{2}$. Comentând victoria echipei sovietice, revista „Sahmatî v SSSR” (Șahul în U.R.S.S.) scrie:

„Am câștigat pentrucă din primele ceasuri ale luptei și-a spus cuvântul superioritatea școalei șahiste sovietice asupra celei americane, pentrucă au triumfat tradițiile și principiile culturii șahiste stabilite în cei 25 de ani de existență a organizației șahiste sovietice, anume: atitudinea științifică față de șah, inițiativa și ingeniozitatea în luptă, consecvență în îndeplinirea planului ales și dârzenie în apărare.”

„Am câștigat pentrucă ne-am dovedit mult mai tari decât adversarii noștri în domeniul pregătirii teoretice și a jocului practic, întrecând pe americani în cunoașterea deschiderilor, a jocului de mijloc și a finalului,

iar tehnica noastră s'a arătat evident superioară celei americane."

„Am câștigat pentru că ne-am pregătit mai bine pentru match, prețuind just valoarea adversarilor noștri

Marele maestru sovietic Lilienthal a urmărit cu mare interes o partidă a campionatului.

și ne-am împărțit cu chibzuială forțele stabilind strategia și tactica luptei care ne stătea în față."

„In matchul cu șahiștii americani, echipa sovietică s'a prezentat ca un colectiv bine sudat, acționând după un plan unitar. Fiecare jucător al echipei sovietice nu a luptat numai pentru sine, ci și pentru interesele ge-

nerale ale echipei. El a apărat prestigiul, cinstea marelui sale Patrii, dragostea față de marele popor sovietic care a transformat pe acești zece jucători într'un tot unitar, într'un colectiv solid cimentat. Și aceasta ne-a adus victoria."

„Insfârșit, am învins pentru că în spatele celor zece reprezentanți ai artei șahiste sovietice, se afla uriașa armată a șahiștilor sovietici, în mijlocul căreia au crescut și au fost educați."

Victoria repurtată în matchul prin radio a fost urmată, în 1946, de o a doua victorie, tot asupra echipei Statelor Unite, de astădată la Moscova, într'un match obișnuit la tablă. Acum șahiștii americani nu au mai putut invoca drept scuză a înfrângerii lor condițiunile neobișnuite ale matchului prin radio. Ei au fost bătuti net, cu $12\frac{1}{2} : 7\frac{1}{2}$, la primele trei mese faimoșii Reshevski, Fine și Denker nereușind să obțină decât un singur punct din 6 partide, în fața marilor maeștri sovietici Botvinnic, Keres și Smîslav.

Era clar că școala șahistă sovietică deținea întâietatea mondială. Pentru a demonstra acest lucru și din punct de vedere formal, era necesară câștigarea titlurilor de campioni mondiali, masculin și feminin.

După moartea lui Alehin, titlul de campion al lumii a rămas fără deținător și pentru prima oară în istoria șahului s'a pus problema rezolvării definitive a problemei felului cum trebuie să se desfășoare întâlnirile pentru obținerea acestui titlu. După multe ter-

giversări, în cele din urmă a fost adoptată propunerea sovietică de a se disputa un mare match-turneu, la care să ia parte cei mai buni jucători din lume. Acest concurs unic prin amploarea lui s'a desfășurat la Haga și Moscova în Martie-Mai 1948 și s'a terminat cu victoria totală a reprezentanților Uniunii Sovietice, Botvinnic, Smîslov și Keres, care au ocupat în ordine primele trei locuri.

Cu aceasta, superioritatea mondială a școalei șahiste sovietice a fost definitiv demonstrată. Ea a fost confirmată — înainte și după aceea — prin alte victorii strălucite obținute de către reprezentanții U.R.S.S. la marile turnee internaționale dela Groningen 1946, Stockholm 1948 și — recent — la Budapesta, unde tot un mare maestru sovietic a câștigat dreptul de a fi adversarul lui Botvinnic în matchul pentru titlu, care va avea loc în 1951.

„Cucerirea culmilor artei mondiale a șahului de către școala șahistă sovietică — scria revista „Șahul în U.R.S.S.“ după turneul dela Moscova-Haga — constituie rezultatul meritat al unui drum mare și roditor, pe care l-a parcurs organizația șahistă din țara noastră. Acest drum este strâns legat de creșterea și înflorirea generală a întregii culturi socialiste. Rezultatele campionatului mondial constituie o nouă demonstrație evidentă a superiorității sistemului socialist sovietic, care a creat posibilități și condițiuni nemaiîn-

tâlnite în istorie pentru dezvoltarea cea mai favorabilă a talentelor populare în toate domeniile culturii“.

Acesta este adevărul. Școala șahistă sovietică și reprezentanții ei de frunte s'au putut dezvolta și au avut posibilitatea să atingă culmile teoriei și practicii șahiste numai în condițiunile minunate de viață ale marelui și invincibilului Țări a Socialismului.

Urmând exemplul lor, să creăm și noi condițiunile acestea optime de dezvoltare, construind socialismul în țara noastră.

TABLA DE MATERII

	<u>Pag.</u>
Școala șahistă sovietică	5
Șahul în U.R.S.S. un sport de masse	11
Șahul în Armata Sovietică	15
Șahul în rândurile tineretului	18
Și colhoznicii joacă șah	22
Șahul feminin	24
Șahul sovietic, cel mai bun din lume	27

„L U C E A F Ă R U L”

Întreprindere Industrială de Stat

INSTITUT DE ARTE GRAFICE

PREȚUL 25 LEI